

δυναμέναις λέξεσι, καίτοι πολλῶ γενόμενος πρὸ αὐτῶν. δύο γὰρ ἔχειν φησὶ ψυχὰς τὸν ἄνθρωπον, τὴν μὲν ἀπὸ τοῦ πρώτου νοητοῦ ἤκουσαν καὶ τῆς τοῦ δημιουργοῦ μετέχουσιν δυνάμει, τὸν νοῦν δηλαδὴ καὶ τὸ νοητὸν ἡμῶν λέγων, τὴν δὲ ἐκ τῆς τῶν οὐρανίων ἐνδιδομένην περιφορᾶς, τὴν ὀργάνοις σωματικοῖς

B57 πάντως χρωμένην καὶ τὴν αἰσθητικὴν ψυχὴν λέγων. καὶ τὴν μὲν εἰς ἡμᾶς 6 καθήκουσαν ταῖς τῶν κόσμων συνακολουθεῖν περιόδοις, τὴν δὲ ἀπὸ τοῦ νοητοῦ νοητῶς παροῦσαν τῆς γενεσιουργοῦ κυκλήσεως ὑπερέχειν. καὶ κατ' αὐτὴν γίνεσθαι τὴν τε λύσιν τῆς εἰμαρμένης καὶ τὴν πρὸς τοὺς νοητοὺς θεοὺς ἄνοδον. »οὐκέτι δὴ οὖν, φησὶ, δεσμοῖς ἀλύτοις, ἦν εἰμαρμένην καλοῦ-

U88 μιν, ἐνδέδεται πάντα. ἔχει γὰρ ἀρχὴν οἰκείαν ἢ ψυχὴ τῆς εἰς τὸ νοητὸν 10 περιαγωγῆς, καὶ τῆς ἀποστάσεως μὲν ἀπὸ τῶν γινομένων, ἐπὶ δὲ τὸ ὄν καὶ τὸ θεῖον συναφῆς. καὶ προῖών· »ἔστι καὶ ἕτερα τῆς ψυχῆς ἀρχὴ κρείττων πάσης φύσεως καὶ γεννήσεως, καθ' ἣν καὶ θεοῖς ἐνοῦσθαι δυνάμεθα καὶ τῆς κοσμικῆς τάξεως ὑπερέχειν, αἰδίου τε ζωῆς καὶ τῶν ὑπερουρανίων θεῶν τῆς ἐνεργείας μετέχειν. κατὰ δὴ ταύτην οἱοί τε ἔσμεν καὶ 15 ἑαυτοὺς λύειν. ὅταν γὰρ δὴ τὰ βελτίονα τῶν ἐν ἡμῖν ἐνεργῆ καὶ πρὸς τὰ κρείττονα ἀνάγηται ἡμῶν ἢ ψυχῆ, τότε χωρίζεται παντάπασι τῶν κατεχόντων αὐτὴν εἰς τὴν γένεσιν καὶ ἀφίσταται τῶν χειρόνων, ζωὴν τε ἕτεραν ἀνθ' ἑτέρας ἀλλάττεται καὶ δίδωσιν ἑαυτὴν εἰς ἄλλην διακόσμησιν τὴν προτέρα ἀφεῖσα παντελῶς.» 20

7 Ὅτω καὶ Πλάτων καὶ οἱ περὶ αὐτὸν τὸ ἐφ' ἡμῖν ἀναιροῦσι καὶ πάντα V72^v καταναγκάζουσιν. ἀλλὰ τοῦναντίον πᾶν, ὧ'γαθὲ, καὶ ἐκ τῶν προειρημένων δέδεικται πάντων καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν Πλάτωνος ῥημάτων. μᾶλλον δὲ τῶν εἰμαρμένης αὐτῆς νόμων εἴση εὐγνωμόνως ἀκούσας, ὅπου ταῖς μὲν εὖ βεβιωκυῖαι ψυχαῖς ἢ πρὸς τὰ θεϊότερα καὶ συγγενῆ αὐθις ἐπαγγέλλεται 25 ἄνοδος καὶ βίος εὐδαίμων, ταῖς δ' ἁμαρτούσαις ἀπειλοῦνται ποινὰ τε καὶ τίσεις, καὶ ἡ μὲν κρατοῦσα τῆς ἐνύλου ζωῆς δικαία, ἡ δὲ κρατούμενη ἄδικος καλεῖται. δι' ὃ καὶ τὸν δημιουργὸν ἐν αὐταῖς τούτους τοὺς νόμους

U88^v ἐνσπεῖραι καὶ ὑποδειξαι, τί μὲν πραττούσαις ἔψεται εὐδαιμονία, τί δὲ ἀθλιότης, ἵνα τοῖς ἔπειτα εἴη ἐκάστων ἀνάτιος. »ἀρετὴ γὰρ ἀδέσποτον, 30 ἦν τιμῶν καὶ ἀτιμάζων πλεον καὶ ἔλαττον αὐτῆς ἔξει ἕκαστος,« ἐπ' αὐταῖς γε ὄν ταῖς ψυχαῖς τοὺς τῶν βίων κλήρους αἰρεῖσθαι, καὶ μὴ ἀναγκαζομέναις τόνδε πρὸ τοῦδε ἐλέσθαι — »οὐχ ὑμᾶς, γὰρ φησι, δαίμων λήξεται, ἀλλ' ὑμεῖς δαίμονα αἰρήσεσθε« — καὶ βουλομέναις μὲν τὰ βελτίω, αἰρουμέναις δ' ἔσθ' ὅτε τὰ χείρω. θέλουσι μὲν γὰρ αἰεὶ ἔπεσθαι δίκη καὶ θεῶ κατὰ 35

B57^v τὸ ἐν Τιμαίῳ λεγόμενον· »τῶν αἰεὶ δίκη καὶ ὑμῖν ἐθέλοντων ἔπεσθαι.« οὐ μέντοι αἰεὶ ἔπονται κατὰ τοὺς ἐν Γοργία λόγους, οἱ διορίζουσι τὴν τε ἀληθινὴν βούλησιν καὶ τὴν φαινομένην δόκησιν, ἧ καὶ ἡμῖν εἴρηται ἀνωτέρω.

8 Παρὰ πάντα δὲ ταῦτα θαυμάζω τοὺς δεδιότας μὲν εἰμαρμένην καὶ τὸ εἰμαρμένης ὄνομα, καὶ μὴ ἐντεῦθεν ἔποιτο ταῖς ἀνθρωπίναις ἐνεργείαις 40

8 τὸν νοῦν — λέγων U^x in marg. B V M Z in textu | 4/5 τὴν ὀργάνοις — λέγων U^x in marg. B V M Z in textu | 7 κυκλήσεως sec. Parthey κλήσεως U B V | 18 γεννήσεως sec. Parthey γνώσεως U B V | 30 τοῖς U τῆς B V | 36 ὑμῖν sec. edit. ἡμῖν codd.

sit. Hic duas esse animas in homine dicit, quarum altera a primo intellegibili descendit creatorisque sui virtutem repraesentat. Haec intellectiva est. Altera, quae a divina caeli revolutione corporibus impartitur, ad usum corporeorum instrumentorum accommodata. Haec sensitiva est. Hanc, quae a caelo datur, 5 sequi inquit circuitus et momenta caelestia, reliquam, quae ab intellegibili proficiscens intellegibiliter inest, naturae appellationem excellere, et huius animae nobilioris ratione fieri fati solutionem ac ad deos intellegibiles reditum. Itaque non vinculo inexplicabili, quod fatum vocamus, omnia constringi. Habere enim animum vim suam, quo in intellegibile ducatur, 10 discedat ex generabili, iungatur cum ente atque divino. Et paulo post: »Est etiam, inquit, alterum animae principium, quod naturam et omnem hominis intellegentiam superat, quo et diis coniungi et ordinem dispositionemque mundi superare et vitam aeternam deorumque supercaelestium gratiam adipisci possumus. Hoc eodem principio nos etiam solvere possu-

15 mus. Cum enim pars, quae in nobis est praestantior, agit, nosterque animus ad praestantiora reducit, tum separatur omnino ab iis vinculis, quibus erat in generatione devinctus, disceditque hinc liber ad statum honestiorem, vitamque longe perfectiorem pro hac imperfectiore commutat et felix ad alterum cultum primo relicto transfertur.«

20 Haec cum ita sint, dic, obsecro te, an Plato quique eum secuti sunt Platonici libertatem arbitrii tollant fatoque et necessitati omnia subiiciant, an contra nihil unquam ab his planius, nihil clarius, nihil dilucidius atque apertius dictum fuerit quam animabus, quae recte et cum virtute vixerint, reditum ad caelum et vitam beatam patere, contra vero iis, quae relicta 25 virtute vitiiis atque sceleribus contaminatae sunt, poenas atque supplicia parata esse, quae vitae contagionem vicerint, iustas, quae victae sint, iniustas appellari? Quapropter creatorem Plato ait certis legibus monstrasse, quibus officiis felices evaderent, quibus facinoribus miserae, ne vitii futuri culpa ascribi sibi a mortalibus posset. »Virtus enim libera sui- 30 que iuris est, inquit. Hanc ut quisque magis minusve coluerit, ita magis minusve excellet.« Nullam prorsus esse necessitatem dicit, quam homines vitam et mores hoc potius modo quam illo instituant. »Non enim vos, inquit, fata sortientur, sed vos fata vobis deligetis.« Velle semper animas, quae meliora sunt, affirmat, sed interdum deteriora eligere. Volunt nam- 35 que semper deum et iura sequi, ut in Timaeo dicitur, qui semper iura et nos sequi velint. Nec tamen semper sequuntur, ut in Gorgia declaratur, ubi voluntas vera ab ea, quae mendosa est, distinguitur, de qua nos etiam superius diximus.

Ceterum satis eos admirari non possum, qui ita fatum abhorrere 40 ac formidare videntur, quasi inde necessitas in rebus humanis sequatur.

1 cf. Iambl. De myst. (ed. Parthey) 8, 6. p. 269. | 9 Iambl. De myst. 8, 7. p. 269. | 12 Iambl. De myst. 8, 7. p. 270. | 80 Plat. Pol. X. 617 e. | 83 ibidem | 86 Plat. Tim. 41 c.

ἀνάγκη, μὴ φοβουμένους δὲ πρόνοιαν, προορισμόν, πρόγνωσιν θείαν, ἃ πάντα ἐν θεῷ τίθεμεν ἀδεῶς. τούτων γὰρ πάντων ὑποκειμένων ἀνάγκη ἂν δόξειεν ἄγεσθαι τὰ ἡμέτερα τοῖς ἢ μὴ εὐγνωμόνως ἀκούουσιν ἢ ἀσθενείᾳ διανοίας ταῖς πρὸς ταῦτα ἐνστάσεσιν ἐνδιδουῖσι. τό τε γὰρ προεγνωσμένον, ἢ προ-έγνωσται, ἀνάγκη γενέσθαι, εἰ μὴ μέλλοι ματαία ἢ θεία γνώσις καὶ ψευδῆς εἶναι ἢ ἐπιστήμη ἐκείνου, τό τε προωρισμένον, ἢ προώρισται, καὶ ἀποβαίνειν χρεῶν, φασὶν οἱ περὶ ταῦτα δεινοί. αἰτίας γὰρ καθ' αὐτό τε καὶ ἀναγ-
V 73 καίας παντός τοῦ γιγνομένου καὶ φθειρομένου ὑποτεθείσης ἐξ ἀνάγκης ἔσται πάντα, ἢ καὶ Ἀριστοτέλης ἐν τῷ ἐκτῷ τῶν Μετὰ τὰ φυσικὰ ἐπιχειρεῖ. εἰ οὖν πάντων αἰτία ἢ πρόνοια καθ' αὐτό τε οὔσα καὶ ἀναγκαῖα ἐστὶ — καὶ 10 γὰρ αἰδῖος — ἐξ ἀνάγκης ἔψεται πάντα. ἀλλὰ καὶ Ἀριστοτέλης ἰκανῶς ἐν τῷ προειρημένῳ τόπῳ λύει τὸν λόγον τῷ συμβεβηκότι χώραν διδούς, καὶ οἱ περὶ Πλάτωνα τῆς αὐτῆς εἰσι γνώμης. τὴν γὰρ θείαν πρόνοιαν τὰ πράγματα εἰς τὸ ἴδιον ἐκάστων τέλος καὶ ἀγαθὸν ἄγουσαν μὴ πᾶσιν, ἀλλὰ τισὶ μὲν, τισὶ δ' οὐ ἐπιτιθέναί ἀνάγκη. καὶ ἐπεὶ ἀρχοειδὲς τῶν πραγμάτων 15 ἢ τελειότης ἐστὶ τοῦ παντός, αὕτη δ' οὐκ ἂν σώζοιτο, εἰ μὴ πάντες οἱ τοῦ εἶναι βαθμοὶ ἐν τοῖς οὔσιν εὐρίσκειντο, διὰ τοῦτο τισὶ μὲν ἐτοιμάσαι ἀναγκαῖας αἰτίας ὥστ' ἀναγκαῖως ἀποβαίνειν, τισὶ δὲ ἐνδεχομένας ὥστ' ἀποβαίνειν ἐνδεχομένως κατὰ τὴν ἕξιν τῶν προσεχῶν αἰτίων. διττὴν γὰρ εἶναι τὴν πρόνοιαν, τὴν μὲν αὐτὴν τὴν τάξιν ἢ καὶ αὐτῆς τῆς τάξεως καὶ 20 διαθέσεως τὴν αἰτίαν, ἣτις αὐτὴ ἐστὶν ἢ πρωτίστη καὶ ἀρχοειδεστάτη τῶν ὄντων αἰτία, τὴν δὲ τὴν ἐν τοῖς οὔσι καὶ γινομένοις τῆς τοιαύτης τάξεως ἀποπλήρωσιν, ἣτοι διεξαγωγὴν τε καὶ διαχείρισιν, ἐν ταῖς δευτέραις καὶ μέσαις ἔτι τε μερικαῖς θεωρουμένην αἰτίαις. ἢ μὴ αἰεὶ μὴδ' ἐξ ἀνάγκης τὸ ἀποτέλεσμα ἔπεσθαι κωλυομένης ἔσθ' ὅτε τῆς δευτέρας αἰτίας, καὶ διὰ 25
B 58 τοῦτο τὸ συμβεβηκὸς τε καὶ ἐνδεχόμενον αὐτόματόν τε καὶ τύχην καὶ τᾶλλα τὰ προειρημένα ὑπεισδύεσθαι.

9 Τούτου σαφεστάτη διδασκαλία τὸ μὴδὲ πάντων ἀπλῶς τὴν γένεσιν ἄμεσον ὑπὸ τοῦ πρωτίστου θεοῦ Πλάτωνα καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν τίθεσθαι, ἵνα μὴ πάντα ἀναγκαῖα καὶ θεοῖς ὦσιν ἴσα. »δι' ἐμοῦ γὰρ γινόμενα« τὰ 80 ἔτι ὑπόλοιπα τῶν ζῶων εἶδη, φησὶν ὁ δημιουργὸς ἐν Τιμαίῳ πρὸς τοὺς νέους θεοὺς, »θεοῖς ἰσάζοιτ' ἂν«. Ἰν' οὖν μὴ τοῦθ' ἔποιτό φησιν, ἀλλὰ καὶ ἐνδειαι καὶ φθοραὶ καὶ στερήσεις καὶ τὸ συμβεβηκὸς καὶ ἐνδεχόμενον χώραν
V 78 ἔχοι, καὶ ἵνα τὸ πᾶν φησὶν ὄντως τέλειον ἦ, -- τέλειον δ' ἂν εἴη πάντως, εἰ πάντας τοὺς ἐνδεχομένους τῶν ὄντων βαθμούς τε καὶ εἶδη γενόμενα σχολῆ — 85 »τρέπεσθε, φησὶν, ὑμεῖς ἐπὶ τὴν τῶν θνητῶν ζῶων δημιουργίαν«. οὕτω τῆς πάντα ἀναγκαζούσης δόξης πόρρω ποι Πλάτων καὶ οἱ περὶ αὐτὸν πάντες. Πρόκλος γοῦν ὁ Λύκιος καὶ οὕτω τὸν ἐκ τῆς ἀναγκαίας αἰτίας λόγον παραμυθεῖται, εἴτε ἐπὶ προνοίας εἴτ' ἐπὶ προγνώσεως εἴτε καὶ εἰμαρμένης εἴποις. ὁ αὐτὸς γὰρ περὶ πάντων τούτων λόγος· »πᾶς θεός, λέγων, ἀμερί- 40

8 μὴ εὐγνωμόνως B V] U^x corr. ex μετ' εὐγνωμοσύνη | 7 ἀποβαίνειν B¹ V M ἀπαβαίνων B | φασὶν — δεινοί B² in marg. V M Z in textu, quo locu U B εἰσὶν οἱ διττοί-

Providentiam autem et praedestinationem sive praescientiam divinam, quae omnia in deo ponimus, suspectam non habent nec verentur, ne hinc voluntates et officia et omnes hominum actiones provenire necessario videantur. Cur enim magis a fato quam ab his vim fieri rebus humanis
 5 suspicemur? Nam quod a deo praescitum est, sic fieri oportet, alioquin frustra eum praescisse diceremus, falsaque esset divina cognitio. Simili modo, quod praedestinatum est, ita ut praedestinatum est, necesse est evenire. Etenim posita causa per se ac necessaria cuiuscumque rei generabilis et corruptibilis necessario omnia erunt, quem ad modum Aristoteles quoque
 10 libro sexto de rebus divinis ostendit. Quodsi rerum omnium causa per se ac necessaria atque aeterna cognitio ac providentia dei est, profecto necessario omnia fient. Verum non ita est. Quod Aristoteles etiam satis eodem loco exposuisse videtur, cum et rationem contrariam solverit et locum accidenti reliquerit. Plato quoque eiusdem sententiae est. Siquidem res
 15 universas divina providentia geri ducique ad suum finem et bonum existimat, sed non omnes necessitate astringi; verum esse aliquas, quae in potentia sint contradictionis. Et quoniam summa et caput rerum omnium perfectio universi est, haec autem non in simplicem rerum naturam, sed multiplicem, variam ac multiformem consumitur, ideo aliquibus rebus causas
 20 necessarias, quibus necessario essent aut fierent, datas esse, aliquibus non necessarias, sed contingentes, ut contingenter pro suae naturae ratione evenirent. Duobus itaque modis providentiam accipit, uno modo pro ordine ipso rerum ac dispositione aut etiam ordinis ipsius dispositionisque causa, quae prima et princeps causa omnium entium est, altero pro actus
 25 secundi executione et quasi perfecto absolutoque officio, proficiscente a causis secundis et mediis atque etiam singularibus. Quem actum non semper aut necessario consequi effectum, cum fieri aliquando possit, ut causa secunda impediatur. Quocirca esse eventa per accidens et contingens et fortunam et casum et reliqua supradicta.

80 Eodem plane pertinet, quod de generatione opinatur. Non enim rerum omnium generationem immediate a primo effici deo, ne omnia necessaria sint et diis aequiperari videantur. Sic enim creator de reliquis animantibus procreandis deos nuper creatos affatur in Timaeo: »Nam si a me ipso facta essent, deorum vitam possent adaequare.« Ne igitur id
 35 sequeretur, sed defectus, corruptio, privatio, accidens, contingens suum haberent locum et universum omnibus, quoad eius fieri posset, speciebus et graduum rationibus perfectum absolutumque redderetur: »Properate, inquit, ad animantium mortalium procreationem«. Sic igitur Plato ab ea

ζόμενοι ἀμεταπελίστως ἐρίζουσιν | 190,7—192,48 αἰτίας — διδασκάλων U^x in marg. B V M Z in textu | 26 συμβεβηκός B V κατὰ συμβεβηκός U

9 cf. Arist. Metaph. ε 3. 1027 a. | 80 Plat. Tim. 41 c. | 88 ibidem. | 40 cf. Procl. In Plat. theol. I. 21 (ed. Hamburg. p. 54 sqq.)

στως μὲν τὰ μεριστὰ γινώσκει, ἀχρόνως δὲ τὰ ἐγχρόνα, τὰ δὲ μὴ ἀναγκαῖα ἀναγκαίως καὶ τὰ μεταβλητὰ ἀμεταβλήτως καὶ ὅλως πάντα κρείττονως ἢ κατὰ τὴν αὐτῶν τάξιν. εἰ γὰρ ἅπαν, ὅτιπερ ἂν ᾗ παρὰ τοῖς θεοῖς, κατὰ τὴν αὐτῶν ἐστὶν ἰδιότητα, δῆλον δῆπουθεν ὡς οὐχὶ κατὰ τὴν τῶν χειρόνων φύσιν ἐν τοῖς θεοῖς οὔσα ἢ γινῶσις αὐτῶν ἐσται, ἀλλὰ κατὰ τὴν αὐτῶν 5 ἐκείνων ἐξηρημένην ὑπεροχὴν. ἐνοειδῆς ἄρα καὶ ἀπαθῆς ἢ γινῶσις ἐσται τῶν πεπληθυσμένων καὶ παθητῶν. εἰ ἄρα καὶ τὸ γνωστὸν εἴη μεριστόν, ἀλλ' ἢ θεία γινῶσις ἀμεριστος καὶ ἢ τῶν μεριστῶν, καὶ εἰ μεταβλητόν, ἀμετάβλητος, καὶ εἰ ἐνδεχόμενον, ἀναγκαῖα, καὶ εἰ ἀόριστον, ὠρισμένη. οὐδὲ γὰρ ἀπὸ τῶν χειρόνων εἰσδέχεται τὸ θεῖον τὴν γινῶσιν, ἵνα οὕτως ἢ γινῶσις 10 ἔχη, ὡς τὸ γνωστὸν ἔχει φύσεως· ἀλλὰ τὰ χείρονα περὶ τὸ ὀρισμένον τῶν θεῶν ἀορισταίνει καὶ περὶ τὸ ἀμετάβλητον μεταβάλλει καὶ τὸ ἀπαθὲς παθητικῶς ὑποδέχεται καὶ τὸ ἄχρονον ἐγχρόνως. τοῖς μὲν γὰρ χείροσιν ἀπὸ τῶν κρείττονων παρεκβαίνειν δυνατόν, τοῖς δὲ θεοῖς εἰσδέχεσθαι τι παρὰ τῶν χειρόνων αὐθίμως.» 15

10 Οὕτως οὖν ἂν καὶ αὐτὸς λύσειας τοὺς ἐκ τοῦ ἀναγκαίου καὶ ἀψευδοῦς τῆς θείας γινῶσεως λόγους καὶ τὰ ἀποτελέσματα ἀναγκαῖα νομίζοντας πάντα B58^r καὶ τὸ ἐνδεχόμενον ἀφαιρουμένους ἀπὸ τῶν γινομένων. ἀναγκαῖα μὲν γὰρ ἢ θεία γινῶσις καὶ ἀμερῆς καὶ ἄχρονος· οὐ διὰ τοῦτο μέντοι καὶ αὔλα καὶ ἄχρονα καὶ ἀναγκαῖα πάντα. εἰ γὰρ καὶ ἀναγκαῖα ἐστὶν ἢ θεία γινῶσις, 20 οὐκ ἀναιρεῖται μέντοι διὰ τοῦτο ἢ φύσις ἐκάστου τῶν πραγμάτων· ἀλλὰ σώζει τὴν ἰδίαν φύσιν τὸ ἐνδεχόμενον, εἰ καὶ μηδὲν ἐνδεχόμενον ἐστὶν ἐν V74 τῷ θεῷ, ἀλλ' ἀναγκαῖα πάντα καὶ εἰσὶ καὶ νοοῦνται. οὔτε μὴν ἐπεταὶ τὸ ὑπὸ τοῦ θεοῦ προεγνωσμένον ἢ προωρισμένον ἅπαν καὶ ἀναγκαῖον ἤδη εἶναι. ἀψευδῆς μὲν γὰρ καὶ βεβαία ἢ γινῶσις ἐκείνου. καὶ εἰ τουτὶ γενη- 25 σόμενον προῆδει, καὶ γενήσεται πάντως, εἴ γε οὐχ ὡς γενησόμενον οὐδ' ὡς μέλλον, ἀλλ' ὡς γεγονὸς αὐτὸ καὶ παρὸν ἤδη ὄρα. ἐπὶ πάντα γὰρ ἐξ αἰδίου ἢ νόησις αὐτοῦ φέρεται, καθ' ὅσον εἰσὶν ὡς παρόντα αὐτῷ. οὐ μέντοι διὰ τοῦτο καὶ αὐτὰ εἰσὶν ἀναγκαῖα· μένει δὲ ἐνδεχόμενά τε καὶ μέλλοντα, καὶ δυνάμενα ἂν καὶ μὴ γενέσθαι, εἴ τις πρὸς τὰς δευτέρας καὶ κατωτέρω αὐτῶν 80 αἰτίας ἀπίδοι, αἱ καὶ κωλυθῆναι δύναιντ' ἂν εἰς τὴν τοῦ οἰκείου ἀποτελέσματος ἐκβασιν. ὅθεν οὐθ' ὁ προορισμὸς ἢ ἢ θεία πρόνοια ἀνάγκην τοῖς πράγμασιν ἐπιτίθησιν, ἢ γε καθ' αὐτὴν ἐστὶν αἰτία, τοδὶ μὲν ἀναγκαῖον, τοδὶ δ' ἐνδεχόμενον εἶναι, οὔτε μάτην ὁ θεὸς τι γινώσκει. ἐσται γὰρ ὁ γινώσκει ἐσόμενον σωζομένης ἐκάστω τῆς φύσεως, ἣν αὐτοῖς παρέσχεν, 85 ὡς τὰ μὲν ἀναγκαῖα, τὰ δ' ἐνδεχόμενα εἶναι. οὐ γὰρ τὰ ἀποτελέσματα μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ αἱ αἰτίαι καὶ πάντες οἱ τοῦ εἶναι τρόποι ὑπὸ τὴν θείαν περιέχονται γινῶσιν. διὰ ταῦτα οὐχ ἐπεταὶ, εἰ πάντα ὑπὸ τοῦ θεοῦ κυβερνῶνται καὶ πάντα τῇ προνοίᾳ ὑπόκεινται, ἢ πάντα ἀναγκαῖα εἶναι καὶ τὸ αὐτεξούσιον ἡμῶν ἀναιρεῖσθαι ἢ μάτην ὑπὸ τοῦ θεοῦ γινώσκεσθαι 40 ἢ προορίζεσθαι.

11 Τούτοις τε οὖν καὶ ἄλλοις τοιούτοις πολλοῖς καὶ καλοῖς λόγοις καὶ U84 Πλάτωνος καὶ Ἀριστοτέλους καὶ προσέτι τῶν ἱερῶν ἡμῶν διδασκάλων καὶ

opinionem quam longissime abest, ut omnia fieri necessario arbitretur. Quam ob rem Proclus Lycius, vir eximiae singularisque doctrinae, in hunc modum necessitatem exponit, sive eam providentiae sive praedestinationi sive fato tribueris. »Deus, inquit, res divisibiles indivisibiliter intellegit, quae in tem-
 5 pore sunt, sine tempore, non necessarias necessario, mutabiles immutabiliter, longe omnia melius, quam ordo ipsorum et ratio postulet. Nam si omne, quod in deo est, modo quodam peculiari et divina natura digno est, rerum etiam huiuscemodi cognitionem rationem esse naturae non caducae et labilis, sed excellentissimae atque inauditae manifestum est.
 10 Unita igitur et impassibilis earum rerum cognitio erit, quae multiplices et passibiles sunt. Itaque licet res, quae sub cognitione cadit, partibilis sit, divina tamen cognitio etiam partibilis rei impartibilis est, et quamvis res ipsa mutabilis sit aut contingens aut indefinita, illa tamen immutabilis, necessaria, definita est. Non enim extrinsecus pro rerum deteriorum natura
 15 suam cognitionem recipit natura divina. Ex quo fieret, ut qualis res cognita natura sua est, talis eius cognitio haberetur. Sed haec deteriora iuxta definitam deorum naturam indefinita sunt et iuxta immutabilem mutationem patiuntur et impassibilem notam passibiliter, intemporalem temporaliter recipiunt. Quippe deteriora digredi de melioribus possunt,
 20 sed meliora, hoc est deos, admittere quicquam ex deterioribus nefas esset.*

Ex his facile solvi ea ratio potest, quae probare videtur cognitionem 10 dei necessitatem rebus afferre. Etsi enim divina cognitio necessaria est, naturam tamen singulis distributam non aufert. Itaque quod contingens est, suam naturam servat, quamquam in deo nihil contingens, sed cuncta
 25 necessaria et sint et intellegantur. Nec sequitur, ut quod a deo praescitum aut praedestinatum est, necessario fiat. Praescientia enim sive providentia divina causa per se est, ut hoc necessario, illud contingenter fiat. Nec deum frustra praescisse aliquid aut praedestinasse dicendum est. Erit enim, quod novit, futurum servata tamen natura, quam rebus quibusque sive
 30 necessariis sive contingentibus dederat, siquidem deo non modo effectus rerum, sed etiam causae ipsae et omnes essendi modi subiecti sunt. Quapropter non sequitur, si a deo reguntur gubernanturque universa, aut necessario omnia effici pessumdarique arbitrii libertatem aut frustra pleraque a rerum conditore provideri.

85 Et cum fatum providentia quaedam sit, ne ipso quidem haec tolli 11 manifestum est. Nam etsi fatum immutabile est, utpote divinae providentiae dispositio quaedam generalis, a causa scilicet immutabili proficiscens, tamen cum res subiectae mutari varie possint et causae mediae nequaquam per-

20/41 εἰ γὰρ καὶ — προορίζεσθαι B² in marg. V M Z in textu, quo loco U B διέφθειρε γὰρ ἄν. ἣν ἕκαστα τῶν ὄντων διατάξατο φύσιν. | 21 ἀναιρεῖται B² V Z ἀρνεῖται M | 31 αἰ B V ἀς M | 33 τοῦτο B² τουτοῦτο V τοῦτο δὲ M | 34 τοῦτο B² V τὸ δὲ M Z | ἔσται γὰρ ὁ γινώσκων οὐκ. Z | 37 τῶντοι B² V Z τύποι M | 43 καὶ B V] U^x corr. ex ἀλλὰ καὶ

ταῦτα ἰκανῶς ἐλέγχονται καὶ μήτε τὰ προωρισμένα ἢ προεγνωσμένα ἢ
 προνοούμενα κατηναγκάσθαι δείκνυται. καὶ τοῖς αὐτοῖς τούτοις λόγοις καὶ
 τῶν ὑπὸ τὴν εἰμαρμένην, ἣν καὶ αὐτὴν μέρος προνοίας ἐδείξαμεν, ἢ ἐφ'
 ἐκάτερον ἐλευθερία δηλοῦται. καὶ γὰρ δὴ καὶ ταύτην, εἰ καὶ ἀκίνητός
 ἐστὶ, καθ' ὅσον ὑπόκειται τῇ θείᾳ προνοίᾳ, καθ' ὅσον μέντοι καὶ αὐτὴ διὰ 5
 τῶν μέσων αἰτίων ἀποτελεῖται, κινητὴν γε εἶναι καὶ τῇ τῶν δευτέρων
 V 74^v αἰτίων ἀσθενείᾳ καὶ αὐτὴν συναμβλυνομένην ἔσθ' ὅτε, ὡς καὶ ὑπερβαθῆναι
 ποτε δύνασθαι καὶ μὴ ἀποτελεσθῆναι τῶν ἐκείνης σκοπὸν ἢ κωλύμητιν
 ἢ τοῦ λογικοῦ ἡμῶν ἐπιμελείᾳ τε καὶ ἀσκήσει. ὅθεν ὁ Βοήθιος κινητὴν
 εἰπὼν τὴν τῆς εἰμαρμένης διαχείρισιν καὶ διεξαγωγὴν ἐπιλέγει· »αὕτη 10
 μέντοι τῶν τῆς προνοίας ἀκινήτων ἀρχῶν προϊούσα ἐξ ἀνάγκης ἀκίνητός
 ἐστὶ καὶ αὐτή.« ποιεῖ γὰρ αὐτὸ τὸ κινητὸν καὶ μεταβλητὸν τῶν πραγμάτων,
 ὡς τὸ τῇ αὐτοῦ φύσει καθ' ὅλου καὶ αἰδίου ὄν μερικόν τε καὶ ἔγχρονον ἐν
 τῷ ἄγειν τε καὶ γεννᾶν γίνεσθαι, οὕτως ἢ οὕτως ἀποβῆναι δυνάμενον καὶ
 συμβεβηκότος καὶ ἐνδεχομένου λόγον ἔχειν. δι' ὃ καὶ περὶ θείας προνοίας 15
 παρὰ Συνεσίῳ πρὸς τὸν υἱὸν Ὀσιριν ἄρτι τὴν βασιλείαν αὐτῷ παραδοῦς
 νεωτέρῳ ὄντι ὁ Αἰγύπτιος βασιλεύς, προφήτης τε ὢν καὶ τὰ θεῖα σοφὸς
 διαλεγόμενος, Τυφῶ τὸν πρεσβύτερον ὡς λύμην καὶ κακὸν εἰμαρμένον
 Αἰγύπτου παρῳσάμενος· »τὸν ἀδελφόν, φησὶν, εἰ σωφρονεῖς, κώλυε, τὴν
 σαυτοῦ τε καὶ Αἰγυπτίων εἰμαρμένην προαναιρῶν ἔξεστι γάρ.« πολλὰ τε 20
 ἄλλα εἰς ταῦτὸν φέροντα τῶν παλαιότερων ἀνδρῶν καὶ Πλάτωνος αἰρεσιω-
 τῶν ἔχομεν εἰπεῖν ὑπολειμμένα ἡμῖν ὑπομνήματα, περὶ γε τῆς ἐκ
 τῆς πρώτης πηγῆς καὶ ἀρχῆς τῶν ὄντων προόδου τε καὶ βαθμοῦ καὶ
 τάξεως καὶ τῆς τάγαθοῦ μετουσίας αὐτῶν, διαφορᾶς τε καὶ ὁμοιότητος,
 καὶ τίνα μὲν καὶ διὰ τί μᾶλλον τάγαθοῦ τε καὶ ἀναγκαίου, τίνα δὲ καὶ διὰ τί 25
 ἦττον αὐτῶν μετίσχον, καὶ τῆς κατὰ μικρὸν αὐτῶν ὑφέσεώς τε καὶ ἐκ-
 πτώσεως, ὅθεν τε τὸ κακὸν παρυπέστη, καὶ διὰ τί τὸ συμβεβηκός τε καὶ
 B 59 ἐνδεχόμενον καὶ ὅσα τούτοις ὅμοια ὑπεισηλθε, πῶς τε καὶ ταῦτα ἅμα καὶ
 ἢ ἀκρὰ σώζεται ἀγαθότης καὶ τὸ ἀναγκαῖον ἐκείνης τῷ ἡμετέρῳ ἐφ' ὅπό-
 τερον οὐδαμῆ μάχεται. ἀλλὰ ταῦτα πάντα περὶ μεγίστων τε ὄντων καὶ πλεί- 30
 στων δεόμενα λόγων νῦν παρατρέχω, ἵνα μὴ μείζους ἀπορίας ἀπορίαις καὶ
 ἄβυσσον ἀβύσσῳ λόγων προσθήσω, πάρεργον παρενθέμενος μείζον τοῦ ἔργου.
 12 Καὶ ταῦτα μὲν περὶ εἰμαρμένης κατὰ Πλάτωνα ὡς ἐκ γε πλείστων
 V 75 ὀλίγα μεγίστου καὶ τοῦ περὶ αὐτῆς ὄντος λόγου τό γε νῦν εἶναι ἀρκεῖτω.
 Ἄριστοτέλης δὲ μνημονεύει μὲν καὶ αὐτὸς τοῦ εἰμαρμένης ὄνόματος, 35
 οὐδὲν μέντοι οὐδ' αὐτὸς ἀποσαφεῖ. δοκεῖ δὲ καὶ αὐτὸς τὴν φύσιν εἰμαρ-
 μένην καλεῖν, ἄλλως μέντοι ἢ ὡς οἱ περὶ Πλάτωνα, τὴν τε γὰρ φύσιν
 μόνον, καὶ ταύτην γε τὴν μερικὴν ἴσως. οὕτω γὰρ ὁ ἐξηγητῆς αὐτοῦ
 Ἀλέξανδρος βούλεται, οὔτε ἐν τοῖς αἰδίοις οὔτε ἐν τοῖς γινομένοις μὲν,
 ἀεὶ δὲ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχουσιν, ἀλλ' ἐν τοῖς ἐν γενέσει καὶ 40
 φθορᾷ καὶ τοῖς πρὸς τὰ ἀντικείμενα ἐπιτηδεύουσιν ἰσχύειν τὴν εἰμαρμένην
 τιθέμενος· καὶ τούτων αὖ οὔτε περὶ τὰ κατὰ τέχνην καὶ λόγον οὔτε περὶ
 τὰ κατὰ προαίρεσιν, ἀλλὰ περὶ τὰ κατὰ φύσιν γινόμενα δυναστεύειν αὐτὴν

petuae sint, fatum quoque ipsum mutari una cum rerum causarumque imbecillitate necesse est, ut saepe, quod futurum esset, non fiat vel consilio atque industria hominis vel aliqua naturae causa efficaciore. Quo circa Boëthius fatalem rerum dispositionem dicit non modo ab immobilibus pro-
 5 videntiae initiis proficisci ideoque immutabilem esse, verum etiam rebus mobilibus inhaerere. Facit enim rerum ipsa mobilitas, ut, quod sua ratione perpetuum universaleque est, id in agendo et generando singulare sit et vario modo contingere possit, quo fit, ut accidentis contingentisque rationem rerum natura sortiatur. Hinc apud Synesium, virum doctrina illustrem,
 10 rex Aegyptiorum idemque, ut ille ait, propheta et divinarum rerum peritissimus, cum imperium Osiri filio traderet, admonet eum, ut Typhonem fratrem e medio tollat quasi pestem quandam et fatum iniquum. »Fratrem tuum, inquit, si recte sentis, removendum cura, ut tuum Aegyptiorumque omnium fatum adversum occupes et consilio, ne invadat, prohibeas. Licet
 15 enim ac fieri potest.« Possem multa quoque alia ad hunc locum pertinentia tum Platonis, tum aliorum, qui ab eius disciplina fluxerunt, in medium afferre, de prima causa et productione, gradu, ordine, dispositione, communicatione etiam bonitatis ad res omnes atque earum differentia et similitudine, tum quae magis et quam ob rem bono et necessario participant,
 20 et quae minus et quare minus participant paulatim deducto in malum discessu ac lapsu, tum etiam latius, unde accidens, contingens, possibile et reliqua his similia exstiterint, et quomodo simul haec et bonitas summa servantur et manent et necessitas rerum superiorum potestati nostrae nulla ex parte repugnat. Verum ne longior sim, quam a principio con-
 25 stitui, haec missa faciam. Nam quae de fato Platonis sententia dicenda erant, quantum pro loci et temporis ratione licuit, diximus satis.

Aristoteles autem usus quidem nomine fati est, sed quid fatum sit, 12 minime declaravit. Videtur tamen ipse quoque naturam fatum vocare, sed longe aliter quam Plato. Etenim si Alexandro eius expositori
 30 adhibenda fides est, fatum iuxta Aristotelis opinionem non in substantiis aeternis est, non in iis, quae semper eodem modo fiunt, sed dumtaxat in rebus generationi corruptionique subiectis et natura aptis ad mutationem oppositorum, ut non omnis natura, sed singularis tantummodo fatum contineat. Artem vero, arbitrium, omnem hominis rationem fato solvi
 35 videtur existimare. Fatum itaque sententia Aristotelis non omnem complecti naturam, sed eam tantummodo partem, quae generatione ac corruptione

4/31 καὶ γὰρ δὴ — λόγων U^x in marg. B V M Z in textu | 12/15 ποιεῖ — ἔχειν B² in marg. V M Z in textu U om. | 17 βασιλεύς] U add. καὶ πατήρ | 35 τοῦ εἰμαρμένης ὀνόματος B V] U^x corr. ex τῆς εἰμαρμένης | 36 οὐδὲν — ἀποσαφεῖ U^x in marg. B V M Z in textu | ἀποσαφεῖ scripsi ἀποσαφοῖ codd.

10) Boeth. De cons. phil. IV. (Migne P. lat. 43, 817 A) | 19 Synes. De provid. l. II (Migne P. gr. 66, 1236 A) | 39 cf. Alex. Aphr. Περὶ εἰμαρμένης c. 1, (ed. Bruns) p. 164 sq.

- τῶν τε φύσει γινομένων· οὐ περὶ τὰ καθ' ὅλου οἶον τῆς στοιχείων ἐξ ἀλλήλων γενέσεως καὶ μεταβολῆς καὶ τῶν ἄλλων δὴ τῶν ὁμοίων, ἀλλὰ περὶ τὴν τῶν μερικῶν δὴ τούτων ὡς ζώων τε ἐξ ἀλλήλων, τῶν τε ἐξ ἀέρος
- U 84^v πυκνώσεως καὶ μανώσεως, συγκρίσεως τε καὶ διακρίσεως γινομένων παθημάτων καὶ ὅσων τούτοις ὅμοια γένεσιν· ἐν τούτοις εἶναι τὴν εἰμαρμένην 6 ταῦτόν οὖσαν τῇ τοιαύτῃ φύσει· καὶ μήτε φύσιν μήτε εἰμαρμένην ἀναγκαῖα εἶναι· ἀλλ' ὡς παρὰ φύσιν, οὕτω καὶ παρ' εἰμαρμένην πολλὰ γίνεσθαι. καὶ ταύτην εἶναι κατὰ τοὺς ἀπὸ τοῦ περιπάτου ὡς ἐν κεφαλαίῳ εἰπεῖν περὶ εἰμαρμένης φησὶ δόξαν. δι' ὃ καὶ αὐτὸς Ἀριστοτέλης ἐν τῷ πρώτῳ τῶν Μετεωρολογουμένων· «πάντων τούτων αἴτιον ὑποληπτέον, φησὶν, ὅτι 10 γίνεται διὰ χρόνων εἰμαρμένων, οἶον ἐν ταῖς κατ' ἐνιαυτὸν ὥραις χειμῶν, οὕτω περιόδου τινὸς μεγάλης μέρος χειμῶν.» ἔοικε γὰρ διὰ τούτων εἰμαρμένην λέγειν τὴν φύσιν. οὗτοι γὰρ εἰμαρμένοι χρόνοι χειμῶνός τε καὶ τῶν ἄλλων οἱ φυσικὰς τὰς ἀνταποδόσεις ἔχοντες οὐκ ἔχουσιν αὐτὰς ἀπαρα-
- B 59^v βάτους, ἧ καὶ τὸ παρ' εἰμαρμένην ἔχει χῶραν ἐν τοῖς γινομένοις, ὡς καὶ 15 ἐν τῷ πέμπτῳ τῆς Φυσικῆς ἀκροάσεως λέγεται· «ἄρ' οὖν καὶ γενέσεις εἰσὶ
- V 75^v βίαιοι καὶ οὐχ εἰμαρμένοι, αἷς ἐναντίαί αἱ κατὰ φύσιν.» εἰς ταῦτόν δὴ τῷ οὐχ εἰμαρμένῳ τὸ βίαιον ἄγων τὸ κατὰ φύσιν ταῦτόν δηλαδὴ τῇ εἰμαρμένη τίθεται, εἴ γε τὸ μὲν ἐναντίον τῷ κατὰ φύσιν οὐχ εἰμαρμένον, τῷ εἰμαρμένῳ ἐναντίον. οὐ γὰρ ἂν εἶεν ἐνὶ τῷ μὴ εἰμαρμένῳ ἐναντία δύο, τό 20 τε κατὰ φύσιν καὶ καθ' εἰμαρμένην. εἶεν δ' ἂν, εἴ ἢ εἰμαρμένη ἄλλο τῆς φύσεως. ἀλλαχοῦ δὲ καὶ τὰς παρὰ τὴν τάξιν αὐξήσεις παρ' εἰμαρμένην
- U 85^v αὐξήσεις καλεῖ ὡσπερ τὰς αὐτὰς ἐν ἄλλοις καὶ παρὰ φύσιν αὐξήσεις, τὴν οἶον τάξιν τῶν κοσμικῶν περιόδων δοκῶν καλεῖν εἰμαρμένην.
- 13 Ἦν καὶ αὐτὴν εἰς ταῦτόν τῇ φύσει φέρειν εἰπεῖν δυνατόν, τῶν περὶ 25 Πλάτωνα οὐ τὴν τάξιν αὐτὴν, ἀλλὰ τὴν τῆς τάξεως αἰτίαν εἰμαρμένην εἶναι τιθεμένων. οἱ καὶ τοῦ ἐν διαφόροις χρόνοις καὶ τόποις πολλάκις συμβῆναι, τῆς τε περὶ ἡμᾶς γενέσεως τὴν τε τοῦ κόσμου ἐνότητα, τό τε σύμπνου ἀυτοῦ καὶ τὴν πρὸς ἀλληλα συμπάθειαν τῶν μερῶν καὶ τὸ κύκλω κινούμενον μακάριον κατ' αὐτὰ σῶμα ὑπὲρ ἡμᾶς γε ὄν αἰτιῶνται. κάκειθεν 30 ἐνταῦθα καθήκειν τὰ συμβαινόντων σπέρματα τίθενται προσλαμβάνοντες ἐξ ἀστρονομίας καὶ τινὰς ἀποκαταστατικὰς ἀστέρων τε καὶ σφαιρῶν περιόδους, τὰς μὲν ἀπλᾶς, τὰς δὲ συνθέτους. αἷς συνεπανιοῦσι καὶ τὰ αἰτιατὰ τοῖς αἰτίοις συνεπανιέναι, καὶ βίους ἐν γῆ τοὺς αὐτοὺς εἶναι τοῖς πάλαι καὶ γενέσεις καὶ τροφὰς καὶ γνώμας καὶ τύχας. ταῦτα οἶδαμεν ὡς πλείστας ἀντιλαβὰς 35
- U 85^v τε καὶ ἐνστάσεις παρέξει τοῖς αὐτὸ καθ' αὐτὸ τὸ περὶ εἰμαρμένης δόγμα ἐξετάζειν ἐθέλουσι καὶ πότερον ἔστιν ἢ μή, καὶ εἴ ἔστι, τί ἔστι σκεπτομένοις, καὶ εἴ τοιοῦτον, οἶον ὁ Πλάτων αὐτὴν τίθεται ἢ οἶον Ἀριστοτέλης, ἢ ἕτεροῖόν τι παρὰ ταῦτά ἐστιν. ἡμῖν δὲ πρὸς τὸν κατήγορον ἐκ τῶν αὐτῶ Πλάτωνι εἰρημένων οἰόμενον ἐλέγχειν αὐτὸν ὡς εἰμαρμένη πάντα ὑποτι- 40 θέντα, ἱκανῶς ἀπειργασταὶ τὸ προκείμενον αὐτοῖς ἐκείνοις τοῖς Πλάτωνος λόγοις, οὐχ ὅπως ὁ φησὶν ὁ συκοφάντης οὗτος, ἀλλὰ καὶ πᾶν τοῦναντίον
- V 76 φρονούοντα δεδειχόσιν αὐτόν τε καὶ τοὺς περὶ αὐτῶν καὶ ἢ μόνους ἢ μάλιστα

varietur, idemque esse quod ipsam partem naturae, et neque naturam neque fatum esse necessaria, sed ut praeter naturam, sic praeter fatum multa evenire a diligentioribus eius expositoribus accepimus. Nec verba eius ex primo Meteororum libro ab hoc dissentire videntur. »Horum, inquit, omnium causa ponenda est, quod per tempora fatalia fiunt, ut in temporibus anni hiems, sic circuitus cuiusdam longi pars hiems fit.« His verbis naturam fatum esse dicere videtur. Haec enim fatalia sunt hiemis et reliquarum vicissitudinum tempora, quae quamvis naturales habeant redditus, non tamen tales, ut transcendendi non possint. Unde fit, ut etiam praeter fatum possit aliquid fieri, videlicet in iis rebus, quae generationi dantur, ut etiam quinto Physicae auditionis libro dictum legimus: »An generationes etiam sint violentae nec fatales, quibus contrariae naturales sunt?« Cum itaque violentum et non fatale pro eodem accipiat, profecto quod secundum naturam sit, idem esse, quod fatale, sententia eius exploratum est. Quod enim violentum, id praeter naturam est. Quin etiam alibi augmenta, quae praeter naturae ordinem fiunt, augmenta praeter fatum appellat, quasi certum revolutionum caelestium ordinem fatum esse existimet.

Sed Plato causam ordinis dispositionisque ipsius naturae imprimis fatum censet et, cur saepe variis temporibus locisque eadem eveniant omnisque generatio agatur, causam reddit mundi coniunctionem et unionem et quasi conspiracyem ac partium inter sese omnium consensionem atque etiam corpus beatum, ut ille vocat, quod circumfertur et cuncta ambit et continet. Inde initia quaedam mitti ad haec inferiora constituit et circuitus quosdam ex astrologia stellarum ac sphaerarum adiicit, alios simplices, alios compositos, quibus redeuntibus redire etiam ortus, vitas, mores, fortunas, opera eodem modo atque iisdem, quae olim fuerant, causis. Haec etsi in magna fore controversia non ignoro, an videlicet fatum sit, et quid sit, et utrum ita, ut Plato censet, an ut Aristoteles, an alia quavis ratione, tamen quod ad calumniatorem spectat, satis dictum est, quando nec, utrum sit aut non sit fatum, nec quid sit, nec tale aliquid quaerit, sed Platonem dumtaxat reprehendit, quod omnia fati necessitate constrinxerit. Ex cuius verbis palam fit non ita esse, ut adversarius scribit, sed contra vel solum Platonem vel unum ex omnibus maxime cum nostra religione hoc loco convenire. Hoc enim praecipue meum institutum fuit, ut non dubia ipsa discuterem, sed Platonis de huiusmodi rebus opinionem aperirem falsoque eum ostenderem ab adversario reprehendi.

12 μέρος *codd.* μέγας *Bekker* | 16 γενέσεις *ἐνιαυ* *Bekker* | 89 ἑτεροῖόν *scripsi* ἑτεροῖόν *codd.*

10 Arist. Meteor. α 14. 352 a, 28—31. | 16 Arist. Phys. ε 6. 230 a, 31 sq.